

Geleneksel Festivallerin Kırsal Turizm Üzerindeki Etkiler: Denizli-Honaz Kiraz Festivali Örneği

¹Ece YEMENOĞLU ¹Taner DALGIN ¹Hüseyin ÇEKEN

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği A. B. D.
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla Meslek Yüksekokulu, Turizm ve Seyahat Hizmetleri
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Konaklama İşletmeciliği

Sorumlu Yazar:
huseyin_ ceken2001@yahoo.com

Geliş Tarihi:10/10/2012
Kabul Tarihi:26/11/2012

Özet

Bireylerin turistik ürün algılamaları ve istekleri çağın değişen koşullarına uygun olarak sürekli değişim göstermektedir. Günümüzde kitle turizmine olan ilgi giderek azalırken, alternatif turizm türlerine yönelik ilgi ve arayışlar sürekli bir artış eğilimi göstermektedir. Kırsal alanlardaki doğal güzellikleri görmek, değişik kültürlerle sahip insanlarla bir arada olmak, kırsal yöreye özgü etkinlikleri izlemek ya da katılmak gibi kırsal turizm faaliyetleri, turistler için rekreatif anlamda önemli fırsatlar yaratırken, kırsal alanlarda yaşayan bireyler için de yörede istihdam olanaklarının artması, bireysel girişimcilik ruhunun artması ve bölgesel kalkınmanın hızlanması gibi olumlu sonuçları doğurması sebebiyle hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler için kalkınmayı destekleyecek önemli bir fırsat olarak görülmektedir. Sonradan oluşturulması mümkün olmayan birçok kültürel bileşenin de kırsal turizm ürününün bir parçası olduğu düşünüldüğünde, kırsal turizm açısından değer taşıyan Honaz gibi potansiyel kırsal turizm yörelerinin önemi daha fazla ön plana çıkmaktadır. Kırsal turizm etkinlikleri arasında bulunan festivaller; yöresel halk oyunları, geleneksel el sanatları, spor yarışmaları, fuar ya da panayır, müzik gösterileri gibi çeşitli faaliyetleri kapsamı sebebiyle kırsal ürün çeşitliliğini arttırmakla birlikte, her yıl düzenlenerek geleneksel hale gelmesi sebebiyle o yöre üzerindeki ilgiyi artırarak kırsal turizmin gelişmesine büyük katkı sağlamaktadır. Bu çalışmada Honaz'ın kırsal alan çekicilikleri, kültürel değerleri ve sosyal yapısı incelenmiştir. Honaz'ın kırsal alan çekicilikleri oldukça fazla olmakla birlikte, henüz bölgede turizm fazla gelişmemiştir. Mülakatlardan anlaşıldığı kadarıyla yerel halk yörede kırsal turizmin gelişiminden memnun ve gelecekte yörede daha fazla turist ağırlamak konusunda isteklidir. Kırsal turizm aktivitelerine uygunluğu sebebiyle Honaz gelecekte önemli bir kırsal turizm alanı olma potansiyeli taşımaktadır. Honaz yöresinin geleneksel Kiraz Festivali buradaki kırsal turizm faaliyetlerinin çeşitlenmesinde ve bilinirliğinin artmasında çok önemli bir role sahiptir. Gelecekte festivalin organizasyonuna en üst düzeyden önem gösterilmelidir.

Anahtar kelimeler: Kırsal Turizm, Festivaller, Kırsal Kalkınma.

Affects of Tradational Festivals On Rural Tourism: Denizli-Honaz Cherry Festival Sample

Abstract

Perceptions and needs of people about touristic products are changed in parallel with developing world. Today, the importance of rural tourism is increasing day by day as being alternative to or complimentary to mass tourism. Nowadays, rural tourism that is developing rapidly in parallel with tourism demands creates a new opportunity for the tourists who want to escape from crowded tourism centers and take a rest by seeing historical, cultural and natural beauties in rural areas and at the same time it is a new strategy to strengthen the economic structure in rural areas. Development depending on rural tourism works better with the rural entrepreneurs and it provides a secondary source of income for the people who earn their lives from agriculture in rural areas. In countries which differ in level of development and in which poverty is widespread; rural tourism's supply potential is used effectively and this helps to solve the problems. The different cultural attractiveness that isn't possible organize artificially is part of the rural tourism. For that reason, potential rural tourism areas that have cultural attractiveness like Honaz have a special importance. Also festivals can attract people with their popularity to rural tourism area every year at certain times. In this study, we research rural attractiveness and cultural and social structure of Honaz. Tourism isn't developing enough in Honaz even though has lot of attractiveness about rural tourism. During this research; it was observed that rural community have positive approach to rural tourism and they want to host visitors in their living areas. Honaz that have important areas for rural tourism have an important potential for rural tourism. Traditional cherry festival in Honaz have an importance for diversify rural activities like folk dance, handicrafts, sportive activities, musical shows and fairs in rural areas. Also festivals can attract people with their popularity to rural tourism area every year at certain times. For this reason The organization of Cherry festival will be vital importance for Honaz in the future.

Keywords: Rural Tourism, Festivals, Rural Development.

GİRİŞ

Turizm sektörü, özellikle tarihi zenginliklere ve doğal güzelliklere sahip olan ülkelerin kalkınmasında son derece önemli bir rol üstlenmektedir. Kalkınmadaki önemli rolü sebebiyle, ülkeler kendilerine has turistik cazibeleriyle, turistleri etkileme ve daha fazla turizm geliri elde etme yarışı içindedir. Bu noktada önemli olan konu, ülkelerin sahip olduğu turistik değerlerden en uygun biçimde faydalanabilmesidir. Bu bağlamda tek bir turizm türüne (deniz-kum-güneş vb.) bağlı kalmadan, farklı türlerin harmanlanıp bir arada yapıldığı veya bilinenin-alışılmışın dışında olan turizm türlerinin öne çıkarılması ülkelere, bu yarıştta önemli avantajlar sağlayacaktır (Çeken ark., 2012^a). Çağın değişen koşullarına uygun olarak sürekli değişim göstermekte olan turistik ürün algılamaları ve istekleri ülkelerin turizmle ilgili yönelimlerini şekillendirmektedir. Turizm arz potansiyelinin yüksek olduğu, yıpranmamış doğal, tarihi ve sosyo-kültürel çekiciliklere sahip ülkeler, kaynaklarını planlı ve koruma-kullanma ilkelerine bağlı kalarak kullanmaya daha fazla önem göstermekte ve turizmde ürün çeşitliliğini sağlayacak alternatif turizm aktivitelerine yönelmektedirler (Çeken ark., 2007).

Günümüzde kitle turizmine olan ilgi giderek azalırken, alternatif turizm türlerine yönelik ilgi ve arayışlar sürekli bir artış eğilimi göstermektedir. Kişiyel genel olarak içinde yaşadığı teknolojik ve kültürel ortamın dışında, geçici süreliğine daha geleneksel ve doğayla bütünleşik bir yaşam tarzı deneyimi sunan kırsal turizm olgusu kaynağı ve uygulanış biçimi bakımından alternatif turizm türleri içinde önemli bir yer tutmaktadır. Turizme katılan ziyaretçilerin olağandan farklı bir deneyim yaşamak, yeni şeyler keşfetmek, farklı olanı görmek yönündeki istekleri alternatif turizm türlerine verilen önemi artırmaktadır (Çeken ark., 2012^b). Kırsal alanlardaki doğal güzellikleri görmek, değişik kültürlerle sahip insanlarla bir arada olmak, kırsal yöreye özgü etkinlikleri izlemek ya da katılmak gibi kırsal turizm faaliyetleri, turistler için rekreatif anlamda önemli fırsatlar yaratırken, kırsal alanlarda yaşayan bireyler için de yörede istihdam olanaklarının artması, bireysel girişimcilik ruhunun artması ve bölgesel kalkınmanın hızlanması gibi olumlu sonuçları doğurması sebebiyle hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler için kalkınmayı destekleyecek önemli bir fırsat olarak görülmektedir. Sonradan oluşturulması mümkün olmayan birçok kültürel bileşenin de kırsal turizm ürününün bir parçası olduğu düşünüldüğünde, kırsal turizm açısından değer taşıyan potansiyel kırsal turizm yörelerinin önemi daha fazla ön plana çıkmaktadır. Bu çalışma kapsamında, kırsal turizm ile ilgili çeşitli kavramlar tanımlanmış, kırsal turizmin bir ögesi olarak festivallerin önemine değinilmiştir. Araştırmanın uygulama kısmında ise bir kırsal turizm bölgesi olarak Honaz ilçesi örneğinde yerel halkın kırsal turizme yönelik algıları ve eğilimleri araştırılmış ve yörenin geleneksel festivali olan Kiraz festivalinin kırsal turizm açısından katkısı değerlendirilmiştir.

Kırsal turizm, günümüzde kırsal alan faaliyetlerin yoğun olduğu yörelerde bu faaliyetlerin yanı sıra turizm sektörüne bağlı olarak gelişen yeni bir turizm çeşidi olarak ifade edilebilir. Yeşil turizm, çiftlik turizmi, köy turizmi, yayla turizmi, tarım turizmi gibi adlar alan kırsal turizm bir yandan turistlerin mekan içinde yoğunlaşmasından doğan ekonomik, sosyal ve psikolojik sorunların çözümünde, öte yandan turizmi geleneksel kıyı

turizminin egemenliğinden kurtarmak, kırsal yörelerin dinlendirici atmosferinden yararlanmaya olanak sağlamak ve gelir düzeyi diğer sektörlerle göre düşük olan tarım üreticisine ek bir gelir sağlamak açısından büyük önem arz eden bir turizm çeşidi olarak gelişmektedir (Olalı ve Timur, 1988).

Kırsal turizm; genellikle boş vakit geçirme, rekreasyon ve çok az iş amaçlı, aynı ülke veya farklı ülkelerin şehirli insanların kırsal alanları kullanmasını içerir. Bununla birlikte bu tanım çok sayıda ayrı ve karışık önemli farklılıklara işaret eder. Kırsal turizmin turistin devamlı ikamet ettiği evinden kilometrelerce uzaklıktaki bir ülkede uzun bir tatil ya da birkaç dakikalık uzaklıktaki kırsal alanda öğleden sonra gezintisi olabilir. Bu tatiller aktif ya da pasif, şehir yakınında ya da turda, spor aktivitesi gibi fiziksel memnuniyet amaçlı ya da aile ve akraba ziyaretleri gibi duygusal amaçlı olabilir. Bu farklılıklar kırsal turizmin tanımının yapılmasını ve genellenmesini zorlaştırır da (Swarbrooke, 1997), kırsal turizmi açıklamaya çalışan tanımlardan bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Küçükaltan (1997: 212) yaptığı tanımda kırsal turizmi, *“insanların devamlı ikamet ettikleri yerler dışındaki kırsal yöreleri ziyaretleri, buralarda tarım üreticilerinin ürettikleri mal ve hizmetleri, yörenin doğal dokusuna uygun mekânlarda talep ederek ve yörede para arttırma arzularını minimize ederek geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkiler bütünü”* olarak ifade etmektedir.

Avrupa Birliği tarafından yapılan çalışmalarda kırsal turizm *“tarımsal ya da yerel değerlerle iç içe bulunarak hoşça zaman geçirmek amacıyla olan turistlere, beklentileri doğrultusunda konaklama, yiyecek, içecek ve diğer hizmetleri veren küçük ölçekli işletmelerin yer aldığı küçük yerleşimlerde gerçekleştirilen faaliyetler bütünü”* olarak tanımlanmaktadır (EC, 1999: 151).

Soysan (2006: 73)’a göre *“kırsal turizm, kişilerin doğal ortamlarda dinlenmek ve değişik kültürlerle bir arada olmak amacıyla bir kırsal yerleşmeye gidip, orada konaklamaları ve o yöreye özgü etkinlikleri izlemeleri ya da katılmalarıyla gerçekleşen bir turizm türüdür”*. Kırsal turizmde, hizmet sağlayanlar, ziyaretçilerle kişisel iletişime yardım ederler ve ziyaretçilerin ziyaret edilen yerdeki atmosferi test etmesi ve kırsal ürünleri denemelerini mümkün kılmalarına yardımcı olurlar (Veer ve Tuunter, 2005).

Esengül (2005)’e ve Nilson (2002)’a göre kırsal turizm, kırsal alanlardaki tüm turizm faaliyetlerini kapsayan bir turizm çeşididir. Kırsal alanlarda ortaya çıkan bir turizm çeşidi olarak kırsal turizm çok yönlü ve kompleks bir aktivitedir. Tanımlara bakıldığında bazı tanımların kırsal turizm faaliyetlerinin gerçekleştirdiği yerlerin özellikleri üzerine odaklandığı, bazılarının ise turistlerin farklı turizm faaliyetleriyle ilgili beklentilerini vurguladığı görülmektedir (Uçar ark., 2010). Bu tanımlardan hareketle kapsamlı bir tanım yaptığımızda kırsal turizm kırsal yerleşimlerde yaşayan insanlarla iç içe gerçekleştirilen ve çoğu zaman yerel halkın kültürel özelliklerini de kapsayan birçok kırsal çekiciliğin turistik ürünü oluşturduğu, sürdürülebilirlik ilkelerine uygun olarak gerçekleştirilen bir alternatif turizm şekli olarak tanımlanabilir. Yapılan tanımlarda ön plana çıkan kırsal turizmin bazı temel özelliklerini şu şekilde belirtmek mümkündür (Küçükaltan, 1997; Ratz ve Pucko, 1998; Soysan, 2003; Şerefoğlu, 2009):

- Kırsal turizm bölgede yaşayan halk için ek gelir yaratır.
- Kırsal turizm yapılabilen alanlarda bölgenin kendine özgü yapısı önem taşır.
- Kırsal turizm on iki aya yayılması ile her mevsim yapılabilen bir turizm türüdür.
- Kırsal turizmin yılın her döneminde yapılabiliyor olması mevsimlik yoğunlaşmayı önler.

- Kırsal turizm yerel halkın istihdam olanaklarını artırır.
- Kırsal turizm tarımsal ağırlıklı yerlerde uygulanabilir.

Kırsal turizm kavramını daha net anlayabilmek için bu turizm türünün gerçekleştirilmesinde kullanılan temel alan olması sebebiyle kırsal alan kavramının kapsamının netleştirilmesi gerekir. Kırsal alanı turizm açısından değerlendirdiğimizde; “deniz turizmi merkezleri dışında kalan, kentsel yerleşimlerden uzak, kırsala özgü doğal ve kültürel hayatın korunduğu, oldukça tenha ve kırsal hayatla ilgili çeşitli aktivitelerin gerçekleştirildiği yerler” olarak tanımlayabiliriz (Çeken ark., 2007). Kırsal alanlar; doğal ve kültürel yapılarıyla, özellikle kent insanının giderek artan tatil gereksinimine geçmişten günümüze cevap vermeye çalışmaktadır. Soykan’a (2006) göre; kırsal alan, düşük nüfus yoğunluğuna bağlı bir kavram olarak, genellikle nüfusu 10 bin kişinin altında olan küçük yerleşim birimleri olarak tanımlanmaktadır. OECD (1994) tarafından geliştirilen ve AB tarafından da kullanılan kırsal alan tanımına göre, idari sınırlar itibarıyla nüfus yoğunluğu kilometre kare başına 150 kişiden az olan yerler kırsal alan olarak kabul edilmektedir.

Kırsal turizme konu olan insan grupları bu ürünün arzında rol alan ve talep tarafını oluşturan insanlar olarak iki grupta sınıflandırılabilir; Kırsal turizmde mevcut ürünü müşteriye arz edenler, kırsal bölgelerde yaşayan insanların kendisidir. Bir seyahat acentesi aracılığıyla kırsal bölgeye gelen turist, o bölgede yaşayan insanlarla iletişim kurarak turizm faaliyetini gerçekleştirir. Kırsal yöre insanı, kırsal turizm ürününün üreticisi olmakla birlikte aynı zamanda kültürel açıdan bu ürünün bir parçası durumundadır. Kırsal turizmin talep yönünü ise kentte yaşayan emekli, orta ve yüksek gelir grubunda yer alan kırsal turizmin kapsamına giren faaliyetlere ilgi duyan insanlar oluşturmaktadır. Bu insanların kırsal turizmden genel beklentisi, günlük hayatlarının uzağında, alternatif bir hayat tarzını geçici bir süreliğine yaşamak ve gözlemlenmektedir (Çeken ark., 2012^a).

Festivallerin Kırsal Turizm Üzerindeki Etkileri

Honaz Kiraz Festivali Örneği

Dönemi, yapıldığı çevre, konusu, katılanların sayısı gibi nitelikleri belli bir programla belirtilen ve özel önemi olan sanat, kültür, bilim, ekonomik faaliyet, ürün, dönem veya belli bir temaya yönelik olarak düzenlenen, tek seferlik veya belli aralıklarla tekrarlanan gösteri ve etkinlikler festival olarak nitelendirilmektedir. Festival sözcüğü öz olarak insanlar ve toplumlar arasında ekonomik, sanatsal, kültürel ve sosyal açıdan bir yakınlaşma ve tanıtım sağlamak amacıyla düzenlenmiş etkinlikler olarak tanımlanabilir (Atak, 2009: 37). Festival boyunca insanların birbirleriyle etkileşimleri, farklı sosyal aktivitelerin oluşmasında ortam sağlamaktadır. Birbirlerinin kültürlerini tanıma fırsatı bulan insanlar, aslında seyahatlerinin temelini oluşturan “merak” ve keşfetme dürtüsünü tatmin etmektedirler (Atak, 2009: 41). Bu yönüyle festivaller kırsal turizm arzının temel bir ögesi olarak ön plana çıkmaktadır. Düzenlendiği bölgenin yaşam tarzını ve kültürel özelliklerini büyük ölçüde yansıtan faaliyetlerden biri olan festivaller düzenlendiği yörenin ve dolaylı olarak ülkenin turistik tanıtımına önemli katkılar sağlayacaktır.

Festivaller, kişilerin eğlenmek, gösteri izlemek, sanat faaliyetlerinden yararlanmak gibi ihtiyaçlarından doğmaktadır. Hem gösteri sunacak, hem de bunları izleyecek kişilerin festival yerine gelmesi için ulaşım hizmetleri, konaklamaları için otel odalarının kiralanması, örneğin, resimlerin sergilenmesi için galerilerin, konserler için salonların düzenlenmesi gibi faaliyetler bölgede turizmin canlanmasını doğrudan etkileyecektir (Atak, 2009: 41). Ayrıca, düzenlendiği yörenin ismini duyurmakla sağlayacağı katkı sebebiyle festivaller yörenin bilinirliğini artıracak ve festival dışı zamanlarda da tercih edilmesine katkı sağlayacaktır. Turistik yörelerde düzenlenen etkinliklerin (festivaller, spor organizasyonları vb.) ya da şehirlere özgü sembollerin o yörenin markalaşmasına etkisi büyüktür. Bu araştırma kapsamında Honaz yöresi ve bu yörede gerçekleştirilen Kiraz Festivali ele alınmıştır.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Türkiye’nin sahip olduğu doğal ve kültürel değerler, kitle turizminin temel temsilcisi durumundaki kıyı turizmi için büyük bir çekicilik oluştururken, aynı zamanda kırsal turizmin de gerçekleştirilmesi için büyük bir potansiyel arz etmektedir. Özellikle turizm sektörünü kalkınmada sürükleyici bir güç olarak kullanan gelişmekte olan ülkeler, birtakım ekonomik sebeplerden dolayı turizm faaliyetlerinden maksimum faydayı sağlamak zorundadır. Fakat kısa zamanda hızlı tüketim esasına dayanan kitle turizmi faaliyetleri, bu ülkelerin turistik değerlerini pek de verimli kullanma fırsatı vermemekte, az bir ekonomik katma değere karşılık, bu kaynakların hızla tahrip edilmesi sonucunu doğurmaktadır. Turistik kaynaklarını en verimli kullanmayı amaçlayan Türkiye’nin de dahil olduğu bu tür ülkelerde, istihdama, tarımsal alanların ve nüfusun korunmasına, planlı kentleşmeye, kültürel ve doğal değerlerin daha sürdürülebilir kullanılmasına olanak veren kırsal turizme önem ve öncelik verilmesinin gereği ortadadır (Clarke et al., 2001).

Tarihi evleri, her ırktan ve milletten insanın barış içerisinde yaşadığı, tarihe ışık tutan yerleri ve doğal güzellikleri ile adını duyurmayı başaran Honaz, Denizli ilinin bir ilçesidir. Khonae (daha sonraları Khonos, Honas) ismiyle Bizans, Selçuklu ve Osmanlı medeniyetlerine ev sahipliği yapmış olan Honaz ilçesi tarih boyunca Anadolu’nun önemli dini ve idari merkezlerinden birisi olmuştur. Ayrıca ilçe, bölgeye ismini veren Honaz Dağı Milli parkını sınırlarında barındırmaktadır. Milli parkta Honaz’ın tarihi evlerinin minyatürleri ve Honaz dağında bulunan canlı türlerinin örnekleri yer alır. Honaz’ da bulunan doğal sit alanı olarak kabul edilen Kaklık mağarası da turizm açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. İlçenin tarım ürünlerinde kiraz önemli bir yer tutar. Özellikle ihracata yönelik kiraz yetiştirilmekte ve bunun yüzde sekseni yurt dışına gönderilmektedir. Bununla birlikte Honaz’da sosyal yaşantı tipik bir Anadolu kasabasının özelliklerini taşımaktadır. Bu yıl 42.si haziran ayında düzenlenen Kiraz Festivali ülkemizin farklı illerinden gelen turistlerin ve yerel halkının katılımı ile spor yarışmaları, panayırılar, yerel ürünlerin sergilenmesi, müzik gösterileri gibi etkinliklerle Honaz’ın Göz mevkiinde gerçekleşmiştir (<http://www.honaz.bel.tr>). Honaz bölgesi kırsal turizm yapılanmasına uygun bu nitelikleri sebebiyle araştırma alanı olarak seçilmiştir. Bu kapsamda araştırmanın amacı, Honaz ilçesinde yaşayan yerel halkın kırsal turizmle ilgili tepkilerini tespit etmek ve Honaz’da kırsal turizmin gelişiminde ve tanıtımında Kiraz Festivali’nin önemini ortaya koymaktır. Başka bir ifadeyle, yöre halkının kırsal turizm faaliyetleri içinde yer almaya ne düzeyde istekli ve hazır olduğunu belirleyerek kırsal turizmin yörede

uygulanabilirliğini araştırmak, çalışmanın odaklandığı temel noktadır. Katılımcılardan elde edilecek bulguların, yörede kırsal turizm faaliyetlerini destekleyen unsurları ya da kırsal turizmle ilgili bazı çekinceleri ortaya koyacağına inanılmaktadır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. Bu tekniğin kullanılmasının sebebi elde edilmek istenen verilerin ölçekli sorularla elde edilmesinin mümkün olmamasıdır. Önceden hazırlanmış görüşme taslağına bağlı olarak sürdürülen yarı yapılandırılmış mülakat tekniği araştırmacıya daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi elde edebilme olanağı sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2004). Ayrıca veri kaynağı durumundaki kişilerin çeşitli kavramlar hakkında bilgilendirilmesi zorunluluğu, mülakat tekniğinin kullanılmasını gerektirmiştir.

Honaz ilçesinde yaşayan yerel halk araştırma verilerinin elde edildiği örneklem grubudur. Mülakat kapsamında sorulacak olan soruların oluşturulması aşamasında kırsal turizmle ilgili literatürden yararlanılmış ve bu alanda uzmanlığa sahip kişilerin görüşleri alınmıştır. Özellikle yerel halka sorulan sorulardan birkaçında katılımcılara bazı kavramların açıklanması gerekmiştir. Tarımsal ürün ve kırsal turizmin kapsamı hakkında bilgiler mülakatın daha sağlıklı sonuçlara ulaşması için yerel halka verilen bilgilerdir. Yerel halkla mülakat aşamasında Honaz'da yaşayan kişiler rastlantısal örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Honaz'da yerel halk ve yerel yönetim ile iletişime geçilerek verilerin toplanması 10-11 Haziran 2012 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Toplam 63 kişiyle görüşme yapılmış, elde edilen veriler derlenerek araştırma bulgularında sunulmuştur.

ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırmada yerel halktan elde edilen veriler sunulmadan önce örneklemin özelliklerini daha net ortaya koymak amacıyla görüşme yapılan kişilerin demografik bilgilerine yer verilmiştir. Katılımcılar 12'si bayan 51'i erkek olarak toplam 63 kişidir. Katılımcıların 34'ü ilköğretim, 19'u lise, 8'i üniversite eğitimi almış, yalnızca 2 kişi hiç öğrenim görmemiştir. Katılımcılar yaş itibariye incelendiğinde 20- 30 yaş arası 13, 31- 40 yaş arası 17, 41- 50 yaş arası 10, 51-60 yaş arası 8, 60 yaş ve üzerinde ise 15 kişinin araştırma kapsamında yer aldığı görülmektedir. Gelir durumuna bakıldığında 10 katılımcı 500 liradan az, 28 katılımcı 500- 1000 lira, 14 katılımcı 1000- 2000 lira, 4 katılımcı 2000- 3000 lira arasında, 3 katılımcı da 3000 lira ve üzerinde gelir elde ettiğini belirtmiş, 4 katılımcı da gelir durumu hakkında sorulan soruya cevap vermemiştir. Mülakata katılan yerel halktan 21'i sonradan Honaz'a göç ettiğini belirtmiştir.

Yerel halkın kırsal turizmin etkileri ile ilgili algılarını incelemek üzere yerel halka yapılan mülakatta kişilerin kırsal turizm ile ilgili görüşleri hakkında sorular sorulmuştur. Bu soruların sorulmasındaki amaç kırsal alanda çalışan kişilerin kırsal turizme bakış açılarını öğrenmektir. Mülakata katılan halka ilk olarak kırsal turizmin bölge üzerindeki olumlu etkileri sorulmuştur. Yörede gelir düzeyini artması, alt ve üst yapı bakımından bölgenin modernleşmesi, yörede istihdam olanaklarının artması, bölgenin ekonomik durumunun iyileşmesi, bölgenin daha fazla bilinmesiyle birlikte turizm

olanaklarının artması, bölgeden göçün azalması, tarım ürünlerinin kırsal turizm sayesinde daha çok ve daha yüksek fiyata satılması, doğal, tarihi ve kültürel mirasların kırsal turizm yoluyla korunması kırsal turizmin bölgeye olumlu katkılar yaptığını savunan katılımcıların belirttiği kırsal turizmin Honaz'da sağladığı olumlu gelişmelerdir. Bunun yanında katılımcıların 6'sı kırsal turizmin Honaz'a ve burada yaşayan yerel halka herhangi bir katkı sağlamadığını belirtmiştir.

Kırsal turizmin olumsuz etkileri sorulduğunda ise; katılımcıların çoğu olumsuz bir özelliğinin olmadığını belirtmiştir. Kırsal turizmin yapılan etkinlikler ve festivaller sonucunda çevre kirliliğine yol açtığı, bölgedeki tarımsal alanların tahrip ettiği, kırsal turizm ile birlikte açılan işletmelerin plansız yapılaşmaya sebep olabileceği az sayıda katılımcının belirttiği olumsuzluklardır.

“Turistlerin Honaz yöresini ziyaret etmesini sağlayacak en önemli turistik değerler olarak neleri sayabilirsiniz?” sorusuna katılımcılardan birçok farklı cevap alınmıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğu Kiraz Festivalini bölgenin önemli turistik çekiciliklerinden biri olarak belirtmektedir. Yöresel yiyeceklerin sergilenmesi ve satılmasının en çok festival zamanında gerçekleştiği, festivale gelen turistlerin kiraz toplama etkinliğine katıldığı, festival günü gerçekleşen yağlı pehlivan güreşlerinin kiraz toplanması, sergilenmesi ve satılmasında önemli bir yeri olduğu belirtilmiştir. Kurulan panayırarda diğer ilçelerden gelen bayanların yapmış oldukları halı dokuma, yöresel el sanatları vb. de sergilendiği belirtilmiştir. Bölgenin yaz aylarında serin olması, Colossae Antik Kenti, Kaklık Mağarası, Honaz Dağı Milli Parkı, Muradiye Cami, IV. Murat Cami, Çağlayan Şelalesi, Göz Piknik Alanı, Aksu Çayı (Çürüksu Çayı) Köprüsü, Saklı Göl gibi önemli yerlerin burada bulunması, üzüm, kiraz, şeftali, cennet elması gibi tarımsal ürünlerin yoğun olarak bölgede yetiştirilmesi, yaylaları, el işleri, bozulmamış doğal alanları, turistlerin bu bölgeyi ziyaret etmesini gerektirecek sebepler olarak sıralanmıştır.

Portakal, muz ve limon hariç bütün tarımsal ürünlerin yetiştirildiği ve kirazı ile ünlü olan Honaz'da yerel halka **tarımsal ürünlerin gerçek değerinde satılıp satılmadığı** sorulduğunda katılımcıların hepsi gerçek değerinin altında satıldığını belirtmişlerdir. Ayrıca, Honaz ilçesinde kadınların istihdam oranı katılımcılardan elde edilen bilgiye göre oldukça azdır. Katılımcılara **“Yöredeki turistik faaliyetler yerel halka yeterince katkı sağlıyor mu? Turizmin yerel halka katkısını arttırmak için ne yapılabilir?”** soruları yöneltilmiş katılımcılar yaklaşık yarısı turizm faaliyetlerinin yerel halka herhangi bir katkı sağlamadığını belirtmiş, geri kalanı ise çok az katkı sağladığını, bu katkıların sınırlı kaldığını ifade etmiştir. Yerel halkın kırsal turizmin katkılarını arttırmak için yapılabilecekler ile ilgili önerileri aşağıda sıralanmıştır:

- Turizm faaliyetleri konusunda yerel halk bilinçlendirilmelidir.
- Elişi ve el sanatlarına önem verilmelidir.
- Turistik yerler güzelleştirilmeli ve yeni turistik tesisler hizmete açılmalıdır.
- Turisti yöreye çekmeye yönelik tanıtım çalışmaları yapılmalıdır.
- Yörenin ulaşım sorunu giderilmelidir. İnsanların yöreye ulaşması kolaylaştırılmalıdır.

“Bölgeye festival zamanında yerli turist mi yabancı turist mi daha çok geliyor?” sorusuna verilen cevap ağırlıklı olarak yerli turistin ilgi gösterdiği şeklindedir. Festival de aynı zamanda yağlı güreşlerin yapılması birçok ünlü isimi bölgeye çekmektedir. Festival zamanında bölgenin tanıtımına ilgi gösteren yerel basın festivalin bilinirliğini arttırmada yeterli değildir.

Katılımcılara son olarak **“Sizce Honaz bir turizm yöresi olarak yeterince tanınmakta mıdır? Yörenin bilinirliğini arttırmak için neler yapılabilir?”** sorusu sorulmuştur. Katılımcılardan bir kısmı yörenin Denizli ili içinde ve çevre illerde yeterince bilindiğini, fakat yurt genelinde çok fazla isminin duyulmadığını ifade etmiştir. Katılımcılar arasında Honaz’ın yeterince tanınmadığını ifade edenler de olmuştur. Katılımcılar arasında yörenin bilinirliğini arttırmak için daha çok tanıtım ve reklam çalışmasının yapılması ve bu tanıtımlarda üzüm, kiraz, şeftali gibi bölgenin tarımsal zenginliklerinin vurgulanması gerektiğini, yörede gerçekleşen Kiraz Festivali’ne daha fazla önem verilmesi gerektiğini, kaymakamlığın ve belediyenin turizmin geliştirilmesi ile ilgili çalışmalar yapması gerektiğini ve turistleri Honaz’a çekecek yeni turistik tesisler yapılması gerektiğini savunan görüşler ortaya çıkmıştır. Verilen cevaplarda Honaz’ın bilinirliğini arttırmakla birlikte, o yöre de turizmin gelişmesini sağlayacak adımlardan bahsedilmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER

Kırsal turizm açısından Honaz ilçesi çok elverişli bir potansiyele sahiptir. Bölge tarımsal üretimin yanında sahip olduğu doğal ve kültürel değerleri ile festival zamanında ve yılın diğer dönemlerinde de ziyaretçilerine alternatif olanaklar sunabilmektedir. Honaz’da bulunan Colossae Antik Kenti, Kaklık Mağarası gibi alanlar kırsal turizmi olumlu yönde etkilemektedir. Katılımcılardan elde edilen bilgiye göre Pamukkale’ye sağlık turizmi amacıyla gelen turistler buraları da ziyaret etmektedir. Hem festival zamanında hem de yılın diğer dönemlerinde gelen turistler için evlerini açan yerel halk turistleri kendi evlerinde ağırlamakta, yaylalara çıkarak onlarla birlikte ekim, çapa sulama gibi etkinliklere katılmakta, hayvanlarını beslemektedir. Festival zamanlarında ise kiraz toplama etkinlikleri gelen turistlerle birlikte yapılarak gün içerisinde piknik yapılmakta, toplanan ürünler hep beraber yenmekte, turistin kendi topladığı veya panayır alanında kendi yaptığı ürünler hediye edilmektedir.

Bu çalışmada Honaz’ın kırsal alan çekicilikleri, kültürel değerleri ve sosyal yapısı incelenmiştir. Görüldüğü gibi ilçenin kırsal alan çekicilikleri oldukça fazla olmakla birlikte, henüz bölgede turizm fazla gelişmemiştir. Kırsal turizm aktivitelerine uygunluğu sebebiyle Honaz gelecekte önemli bir kırsal turizm alanı olma potansiyeli taşımaktadır. Honaz yöresinin geleneksel Kiraz Festivali buradaki kırsal turizm faaliyetlerinin çeşitlenmesinde ve bilinirliğinin artmasında çok önemli bir role sahiptir. Gelecekte festivalin organizasyonuna en üst düzeyden önem gösterilmelidir. Yöre de kırsal turizmin gelişimi sahip olduğu turistik çekiciliklerin yanı sıra yerel yönetimin ve orada yaşayan halkın kırsal turizmin uygulanması ile ilgili istekli ve bilinçli olmasına da bağlıdır. Mülakatlardan anlaşıldığı kadarıyla yerel halk yörede kırsal turizmin gelişiminden memnun ve gelecekte yörede

daha fazla turist ağırlamak konusunda isteklidir. Bunun yanında yörede yaşayanlar, turizmin kendilerine herhangi bir olumlu yansımaları olmayacağı konusunda çekincelere sahiptir. Honaz İlçesinde kırsal turizmin daha dengeli gelişmesi için araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre şu öneriler geliştirilmiştir:

- Honaz’ın turistik bir destinasyon olarak ortaya çıkarılırken tarımsal zenginliklerinin ön planda tutulması ve Kiraz Festivalinin bölgenin kültürünü sergileyen önemli bir etkinlik olarak geniş kitlelere duyurulması, destinasyonun farklılık arz eden bir imaja sahip olmasına katkı sağlayacaktır.

- Festival zamanında gelen ziyaretçiler için konaklama imkânlarının artırılması, diğer illerden ya da ilçelerden gelen ziyaretçiler için de ulaşım olanaklarının düzenlenmesi gerekmektedir. Festival zamanlarında kamp ve piknik alanlarının önceden ayarlanarak ziyaretçilerin kullanımına açılması ilçede yapılacak turizm aktivitelerine yön verebilir.

- Önceden belirlenmiş olan festival programları ulusal basın aracılığı ile duyurulmalı, tanınmış kişilerin davet edilmesi ile festivale katılımın artması sağlanmalıdır.

- İlçede yapılabilmesi mümkün olan diğer turizm faaliyetleri ile kırsal turizmin çeşitlendirilerek daha iyi uygulanabilmesi için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

- Festivalde eğitici ve bilgilendirici faaliyetler olmalıdır. Böylece bölgeye gelen ziyaretçiler bölgenin kültürü hakkında bilgi sahibi olabilirler. Ayrıca festivalde müzik ve eğlence etkinliklerinin yer alması, konser için ünlü isimlerin getirilmesi, halk oyunlarının gösterilmesi vb. etkinlikler, festivale katılımın artmasını sağlayabilir.

- Kırsal turizm faaliyetleri içerisinde kadınların istihdamına önem verilmelidir.

- Bölgeye gelen ziyaretçilerin yöresel yemekleri yiyebilecekleri ve bölgede konaklayabilecekleri işletme sayısı oldukça azdır. Yerel yönetimlerin desteği ve sağlanacak teşvikler ile işletme sayıları artırılabilir, bu sayede hem yerel halkın istihdam olanakları artış gösterir hem de gelen ziyaretçiler yörenin yemek kültürü hakkında bilgi sahibi olur. Yöresel yiyecek ve içecek kültürü bölgenin destinasyon imajına katkı sağlayabilir.

- İlçenin kırsal alan çekicilikleri ve kırsal turizm aktivitelerine uygunluğu sayesinde yılın değişik dönemlerinde ziyaretçi ağırlanabilmektedir. Daha çok yerli turiste hitap eden yöreye yabancı tur operatörleri ile işbirliğine gidilerek yabancı ziyaretçilerinde gelmesi sağlanabilir.

- Honaz’ın kırsal turizm açısından diğer güçlü yönü tarihi dokusu ve doğal güzelliklere sahip olmasıdır. Geleneksel mimari dokusu bulunan evlerin ve tarihi yerlerin restore edilerek ziyarete açılması yörede turistik faaliyetlerin artmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Atak, O. (2009), Türk Turizminin Tanıtımında Festivallerin Yeri Ve Önemi: Antalya Örneği (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı.
- Clarke, J., Denman, R., Hickman, G. ve Slovak, J. (2001), Rural Tourism in Roznava Okres: A Slovak Case Study, *Tourism Management*, Vol: 22, Elsevier Science Ltd.
- Çeken, H., Uçar, M. ve Dalgın, T., (2012), Kırsal Turizmin Gelişimi Konusunda Yerel Halkın Algıları: Fethiye Yöresi Örneği, *Turizm ve Araştırma Dergisi*, 1(1).^bÇeken, H., Dalgın, T. ve Çakır, N., (2012), Bir Alternatif Turizm Türü Olarak Kırsal Turizmin Gelişimini Etkileyen Faktörler ve Kırsal Turizmin Etkileri, *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*,

2(2), ss.11-16.Çeken, H., Karadağ, L. ve Dalgın, T. (2007), Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm ve Türkiye'ye Yönelik Teorik Bir Çalışma, *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 7(1): ss.1-14.European Commission (EC) (1999), *Towards Quality Rural Tourism*, Enterprise Directorate General, Brussels: Tourism Unit.Esengül, K. (2005), Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım: Kırsal Turizm, T.C. Sivas Belediye Başkanlığı Sivas Kaplıcaları ve Turizm Potansiyeli Sempozyumu,(15 Nisan 2005) ss. 168-171.Küçükaltan, D. (1997), Trakya Ekonomisi İçin Bir Bölgesel Kalkınma Modeli: Kırsal Turizm, 7. Ulusal Bölge Bilimi Bölge Planlama Kongresi, 1. Kitap, 20-22 Ekim, İzmir: Pro-Ofset Matbaacılık.Nilson, P. A. (2002), Staying on Farms- An Ideological Backround, *Annals of Tourism Research*, 17(8), ss. 7-24.Ratz, T., and Puczko, L., (1998), Rural Tourism and Sustainable Development, Rural Tourism Management: Sustainable Options International Conference, September 1998, SAC, Auchincruive, Scotland, (<http://www.ratztamara.com/rural.html>).OECD (1994), *Tourism Strategies And Rural Development*, Organisation For Economic Operation and Development, Paris.Olalı, H. ve Timur, A. (1988), Turizmin Türk Ekonomisindeki Yeri, Ofis Ticaret Matbaacılık San. Ltd. Şti., İzmir.Soykan, F. (1999), Doğal Çevre ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm, *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, (10): 67-75.Soykan, F. (2003), Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi, *Ege Coğrafya Dergisi*, Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, Cilt:12, s.s: 1-11. Soykan, F. (2006), Avrupa'da Kırsal Turizme Bakış Kazanılan Deneyim, II. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi, ss.72-73, 20-22 Nisan.Swarbrooke, J. (1998), *Sustainable Tourism Management*, CAB International Publishing. Oxford, U.K.Şerefoğlu, C. (2009), *Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü, 2007-2013 Yılları Arasında Ülkemizde Uygulanacak Olan İpard Kırsal Kalkınma Programındaki Yeri, Önemi ve Beklenen Gelişmeler*, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı- Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı Raporu, Ankara. Uçar, M., H. Çeken ve Ş. Ökten, (2010), *Kırsal Turizm ve Kırsal Kalkınma: Fethiye Örneği*, Detay Yayıncılık, Ankara.Veer, M., and Tuunter, E. (2005), *Rural Tourism in Europe*, Hague.Yıldırım, A., H. Şimşek, (2004), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.<http://www.honaz.bel.tr> Erişim Tarihi: 13. 07. 2012